

CZU 023.5:027.52(478-25)=135.1

INOVAȚIA ÎN FORMAREA PROFESIONALĂ LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”¹

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul reflectă activitatea Centrului de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor” în perioada anilor 2014-2024. Actualmente, CFCB se bucură de următorii indicatori de performanță: peste 55 de formatori în echipa BM „B.P. Hasdeu”, peste 35 de formatori invitați din alte instituții, circa 91 671 de ore de formare profesională, circa 460 de ore de per bibliotecar instruit, peste 20 de parteneriate solide create pentru a livra instruirii. Subiectele instruirilor au variat în funcție de nevoile de formare a bibliotecarilor, schimbările în comunitate, tendințele în domeniu, iar toate au avut drept mesaj faptul că originalitatea și nonconformismul pot avea un impact semnificativ asupra echipei și instituției. Oferta Campusului competențelor include o varietate de forme, mereu creative și inovative: de la tradiționalele ateliere în spații fizice, spre webinare online, de la evenimente cu o agendă clasică, spre evenimente în stil open space, de la evenimente dedicate pentru bibliotecarii rețelei municipale, spre evenimente regionale, internaționale, de la evenimente cu resurse și experți locali, spre invitați din alte domenii (precum cel educațional, IT, social, media etc.).

Cuvinte-cheie: formare continuă, biblioteca publică, inovație, Campusul competențelor.

Abstract: The article reflects the activity of the Center for Continuous Training of Librarians “Competence Campus” during the years 2014-2024. Currently, CCTL enjoys the following performance indicators: over 55 trainers in the team of the B.P. Hasdeu Municipal Library, over 35 trainers invited from other institutions involved in training, about 91,671 hours of professional training, about 460 hours per trained librarian, over 20 solid partnerships created to deliver training. The subjects of the trainings varied according to the training needs of librarians, changes in the community, trends in the field, and all had as their message the fact that originality and

¹ Comunicare susținută în cadrul Conferinței „Dezvoltarea profesională continuă – un deceniu de învățare și creștere” dedicat celor 10 ani de la fondarea Centrului de Formare Profesională pentru Bibliotecari „Campusul Competențelor”, 26-28 martie 2024.

non-conformity can have a significant impact on the team and the institution. The offer of the Competencies Campus includes a variety of forms, always creative and innovative: from traditional workshops in physical spaces, to online webinar; from events with a classic agenda, to events in open space style; from events dedicated to librarians of the municipal network, to regional, international events; from events with local resources and experts, to guests from other fields (such as educational, IT, social, media, etc.).

Keywords: continuous training, public library, innovation, Competence Campus.

Formarea continuă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (în continuare – BM) a fost una dintre cele mai mari provocări, care a adus și cele mai mari succese pentru echipa Bibliotecii Municipale din Chișinău. Acestea s-au născut din faptul că i-am convins pe colegii noștri (atât din echipa BM, cât și din alte rețele de biblioteci) să vadă lumea bibliotecilor într-un mod diferit.

Prin crearea în 2014 a Centrului de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor”, ne-am propus să ajungem la idei inovatoare – prin simpla respingere a conformismului în activitatea noastră, dar și prin îmbunătățirea, regândirea statu-quoului în livrarea serviciilor de bibliotecă. După ce am fost într-un ritm accelerat, dar și creativ în cadrul acestui program, dotându-ne cu tehnologii și instruiți ca la carte, ne-a fost, desigur, mai și ușor să setăm agenda pentru formarea bibliotecarilor. A fost și dificil, pentru că trebuia mereu să sfidăm convenționalul, pentru a menține acel ritm al urgenței, al noului, al inovației.

Pe durata celor 5 ani ai Programului Novateca, cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, chișinăuienii s-au bucurat de acces gratuit la tehnologii moderne și de servicii inovatoare de bibliotecă proprii nevoilor moderne de informare, educare etc.

Ulterior, având un sistem consolidat de dezvoltare profesională a bibliotecarilor, ne-am adresat și mai multe întrebări: „Cum facem mai departe să menținem forța creatoare a fiecărui membru din echipă?”, „Cum transformăm ideile noi în acțiuni fezabile și durabile în cadrul bibliotecilor?”, „Cum motivăm această forță a echipei pe termen lung?”

Așa că, în următorii 5 ani, cu întreaga echipă, am depus efort să inspirăm bibliotecarii, pentru ca utilizatorii, la rândul lor, să exploreze biblioteca în continuare. Centrul a fost atractiv – nu doar ca spațiu, ci și ca ofertă educațională – pentru colegii-bibliotecari interesați de dezvoltarea personală, leadership, inovație,

tehnologii, comunicare și le-a oferit perspective noi și interesante asupra locului bibliotecii în progresul comunității.

Centrul a reușit să-și dezvolte curricula pe câteva module importante și actuale, care se alternau pe parcursul celor 10 ani: de la management inovativ, spre comunități inteligente; de la conținut digital, spre reziliență digitală, culturală și socială; de la resurse virtuale, spre transformare digitală. Astăzi, oferta noastră este axată pe 5 tematici: *Management inovativ de bibliotecă; Tehnologii informaționale; Servicii pentru utilizatori; Resurse informaționale; Învățare. Cercetare. Comunicare* (în bibliotecă și comunitate – n.n.).

Drept rezultat al celor 10 ani de activitate, Centrul de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor” se bucură de indicatori înalți de performanță: peste 55 de formatori în echipa BM „B.P. Hasdeu”; peste 35 de formatori invitați din alte instituții; circa 91 671 de ore de formare profesională; circa 460 de ore de per bibliotecar instruit; peste 20 de parteneriate solide create pentru a livra instruire.

Subiectele instruirilor au variat în funcție de nevoile de formare a bibliotecarilor, de schimbările în comunitate și tendințele în domeniu, toate având drept mesaj faptul că originalitatea și nonconformismul pot avea un impact semnificativ asupra echipei și instituției. Toate acestea au oferit bibliotecarilor un imbold și exemple de practici bune pentru a-și valorifica propria creativitate și pentru a contribui la dezvoltarea bibliotecilor. Vom enumera doar câteva dintre subiecte, care au avut impact benefic asupra instituției: *ToT (Training of Trainers), Advocacy pentru bibliotecari, Conceptele bibliotecii moderne, Servicii noi de bibliotecă, Managementul calculatorului/tabletei, Povești digitale, Guvernare electronică; Formare facilitatori, Formare inovatori, Formare animatori, Formare ludotecari, Design Thinking, Cultura serviciilor, Arta vorbirii în public (Vorbitorium), Comunicare instituțională, Scriere creativă, Animația ludică, Gestionare medii sociale, Ghidaj turistic, Management evenimential, Creare metadata, Creare book-trailere, Reziliența digitală, socială și culturală, Securitate cibernetică, Inteligența artificială*. În medie, fiecare bibliotecar de la BM „B.P. Hasdeu”, anual, acordă formării profesionale continue 10% din orele de muncă.

În era digitală, multe forme și metode din experiența acumulată de biblioteci au rămas viabile. Unele însă, solide și eficiente

cândva, au fost uitate. Astăzi, bibliotecarii fie caută metodele vechi și le readuc în agenda de formare, fie inventează metode actuale și atractive, bazate pe cerințele noilor generații de utilizatori. Oferta Campusului competențelor include o varietate de forme creative și inovative: de la atelierele tradiționale în spații fizice, spre webinare online; de la evenimente cu o agendă clasică, spre evenimente stil open space¹; de la evenimente dedicate bibliotecarilor rețelei municipale, spre evenimente regionale sau internaționale²; de la evenimente cu resurse și experți locali, spre invitați din alte domenii (precum cel educațional, IT, social, media etc.). Unele metode de învățare sunt folosite în context nonformal, care pot fi preluate automat fără prea mult efort și transpuse în orice comunitate (de exemplu: Biblioteca Vie, Cafeneaua Publică, Taraba serviciilor, Flashmob), fapt care s-a și realizat în cadrul multor biblioteci arondate. De-a lungul celor 10 ani, au fost prezentate peste 100 de forme de educare în context nonformal, livrate de către formatorii CC, care au replicat ulterior în bibliotecile din țară.

Lumea în care trăim continuă să transforme biblioteci, comunități. Pe lângă acțiunile pe care le organizează BM în formarea bibliotecarilor, ea identifică subiecte, elaborează și editează cărți de specialitate capabile să metamorfozeze instituția. Autorii sunt bibliotecarii (fie universitari sau practicieni), care promovează și excelența profesională, și vizionarismul. Lucrările noastre (fie revista *BiblioPolis*, fie cărțile publicate) invită bibliotecarii să facă cunoștință cu acele idei inovatoare sau acele instrumente care au transformat și continuă să schimbe bibliotecile în care activăm. Voi enumera doar cele publicate pe parcursul ultimilor 10 ani, care fac parte din colecția „Professional”: *Biblioteca modernă. Glosar de termeni uzuali* (Lidia Kulikovski; Oleg Bursuc; Denis Ganea), *Prelucrarea Informației: manual pentru bibliotecile publice*, în 2 vol. (Natalia Goian), *Explorarea metodelor de cercetare în biblioteconomie și știința informării* (Nelly Țurcan), *Universul lecturii*

¹ NEconferința „Biblioteca relațională: abordare inovativă a viitorului”, 2018.

² Edițiile *Duplex profesional* sunt organizate de bibliotecile de carte românească în cadrul vizitelor colegilor din România la Chișinău: „Transilvania” (Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj), „O. Ghibu” (Biblioteca Metropolitană București), „Târgoviște” (Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”, Dâmbovița), „Târgu Mureș” (Biblioteca Județeană Mureș, Târgu Mureș), „Alba Iulia” (Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, Alba), „Ovidius” (Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, Constanța), „L. Rebreanu” (Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Bistrița Năsăud), „Maramureș” (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare), „Ștefan cel Mare” (Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu”, Focșani).

la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (Elena Butucel), *Inovația la Biblioteca Municipală* (Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi); sau din bine-cunoscuta „Colecție de buzunar”: *Ludicul în activitatea bibliotecii publice. Vademecum pentru bibliotecari* (Lidia Kulikovski), *Biblioteca interactivă: 111 forme și metode de animație* (Lidia Kulikovski). O nouă lucrare pe care o așteptăm să apară de sub tipar: *Povestea în practica Bibliotecii Târgoviște* de Liliana Juc.

În proces de elaborare se află primul manual de *Biblioteconomie modernă* (Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi, Ludmila Pânzari, Tatiana Coșeri, Elena Butucel, Nelly Țurcan, Natalia Goian, Maria Pilchin).

Campusul competențelor funcționează astăzi ca un laborator, în care bibliotecarii au devenit formatori, animatori, ludotecari, experți în tehnologii, ghizi în comunitate. Acest spațiu a devenit activ și atractiv, unde echipa lucrează în sfera educației nonformale, facilitează schimburi de experiență și de idei, elaborează suporturi de curs, inclusiv și în format online, accesibile în mediul virtual: *Inovația în biblioteci*, *Advocacy pentru bibliotecari*, *Storytelling pentru bibliotecari* etc.

Comunicarea profesională eficientă este, probabil, lipiciul care ține o echipă împreună. CC a reușit să identifice instrumente și inițiative inovative care oferă motivația necesară funcționării sale ca un tot unitar: *Clubul „Biblioteca Mov”*, *Colocvii profesionale de vară*, *Cafenea biblioteconomică „Chindii profesionale”*, *Clubul de lectură „Forzaț”*.

Idea CC a fost și rămâne una simplă: de a aduce în același loc bibliotecarii care au experiență în ceea ce privește metode de învățare în context nonformal; de a stabili contacte cu oamenii care lucrează în diferite biblioteci (rurale sau urbane), care pot prelua informații despre aceste metode pentru a le aplica/replica în comunitățile lor. În acest sens, echipa de formatori nu doar a adus idei noi, ci și a inițiat campanii pentru a produce schimbări tangibile în biblioteci. Tema schimbării și a contribuției pozitive a fost resimțită în următoarele inițiative creative: *Taraba serviciilor moderne*, *Biblioteca Hasdeu zâmbește*, *Zilele Educației Nonformale*

Idea CC a fost și rămâne una simplă: de a aduce în același loc bibliotecarii care au experiență în ceea ce privește metode de învățare în context nonformal; de a stabili contacte cu oamenii care lucrează în diferite biblioteci (rurale sau urbane), care pot prelua informații despre aceste metode pentru a le aplica/replica în comunitățile lor.

(ZEN), *Zilele FedEx@Hasdeu*, *Săptămâna Creativității și Inovației*, *Zilele Științei și Inovației la BM „B.P. Hasdeu”*, *Festivalul de podcast-uri*, *Târgul de idei*.

Proiectarea, organizarea și susținerea formării în cadrul BM pe diverse domenii de expertiză s-a datorat echipei de formatori. Cariera lor profesională s-a schimbat – de la cursurile de *ToT* livrate de Novateca, la cursuri specializate, oferind oportunități de diversificare a serviciilor de bibliotecă. Principalul obiectiv al formatorilor noștri a fost de a crea programe de formare care să dezvolte anumite abilități și să îmbunătățească cunoștințele altor coechipieri-bibliotecari. Astăzi, în cadrul CC, fiecare instruire, atelier sau sesiune își are propria fișă de formare, iar unele subiecte sunt inserate în materiale didactice care asistă bibliotecarii în aplicarea unor servicii: *Connect Plus* (autor: Ludmila Pânzari), *Provocarea verii* (autori: Lidia Kulikovski, Ivan Pilchin, Mariana Harjevschi), *Chișinăul citește* (autor: Maria Pilchin) etc. Cel mai complex curs livrat recent în cadrul BM a fost cel dedicat noilor angajați ai bibliotecii – *Bazele biblioteconomiei moderne*, care atât înglobează noțiuni și teorii biblioteconomice, cât și vine să apropie un jurist, arhitect, profesor, sociolog, jurnalist de biblioteca publică prin metode creative, formabilii metamorfozându-se ulterior în bibliotecari.

În cadrul CC, promovarea inovației pentru domeniul bibliotecilor a asigurat și o cultură a învățării pe tot parcursul vieții, iar această abordare ne-a permis să susținem dezvoltarea personală și profesională a formabililor în corespundere cu necesitățile de formare și aspirațiile acestora, în corelație cu standardele de calitate și competență profesională, precum și în conformitate cu politicile și strategiile în domeniu. Seriile de instruirii organizate de CC pe parcursul celor 10 ani s-au axat și pe actualizarea cunoștințelor în domeniul biblioteconomic: cultura lecturii, managementul inovativ, marketingul digital, crearea metadatelor, evaluarea resurselor, impactul serviciilor, securitatea muncii etc.

Zilele Educației Nonformale (ZEN) au adus pe agendă mereu subiecte noi, au oferit echipei de formatori metode nepractice de BM, scopul Zilelor fiind de a „diversifica activitatea de educație nonformală, pentru a face animația cu publicul mai atractivă, mai interesantă, mai motivantă și comunitar angajantă, construind, astfel, o cultură a nonformalului la BM «B.P. Hasdeu»”, susține Lidia Kulikovski.

Lansate în 2012, *Colocviile de vară (CV)*¹ au devenit, în timp, o platformă creativă ce pune în lumină teme de interes vital legate de profesie, lectură, memorie locală, servicii și dezvoltare biblioteconomică, care reunesc bibliotecarii din diferite rețele (publice, școlare, universitare etc.).

Ca orice activitate de instruire, atelierelor de replicare a serviciilor se concentrează și ele pe procesele de învățare care produc schimbare. Replicarea unor bune practici din cadrul BM, dar și din cadrul altor rețele de biblioteci aduc în prim-plan ceea ce învață bibliotecarii și modul în care cele învățate aduc schimbări la nivel individual, instituțional și, ulterior, la nivel social. Formatorii BM, dezvoltatori ai serviciilor au demonstrat că pot produce diverse servicii și știu să motiveze replicarea lor. Ne bucurăm că formatorii

CC au adus schimbare în oferta de servicii și în atelierelor de replicare. În cadrul Zilelor CC, replicarea serviciilor a fost pe agenda zilei, adunând circa 30 de bibliotecari dornici să se inspire din serviciile celor 6 biblioteci².

Exersarea formelor originale de instruire ne-a conectat mereu cu utilizatorii, de la care am reușit să aflăm cum văd ei biblioteca modernă, ce își doresc de la biblioteca lor din comunitate etc. Astfel, prin conectarea la resursele CC, Biblioteca Municipală a reușit să aplice experimente cu impact, care au avut un efect

---

În cadrul CC, promovarea inovației pentru domeniul bibliotecilor a asigurat și o cultură a învățării pe tot parcursul vieții, iar această abordare ne-a permis să susținem dezvoltarea personală și profesională a formabililor în corespundere cu necesitățile de formare și aspirațiile acestora, în corelație cu standardele de calitate și competență profesională, precum și în conformitate cu politicile și strategiile în domeniu.

---

¹ CV 2014 (Designul de bibliotecă); CV 2015 (Provocările bibliotecilor: cărțile electronice); CV 2016 (Joacă inteligent. Gaming la bibliotecă), CV 2017 (Chișinăul... ne surprinde); CV 2019 (În căutarea viitorului); CV 2020 (Construim comunități inteligente prin lectură); CV 2021 (Contribuția bibliotecii publice la valorificarea memoriei locale); CV 2022 (Biblioteca pentru seniori); CV 2023 (Cartea din interior și dintr-o parte: despre animațiile literare).

² Serviciul „Gătește cu accent polonez”, Maia Stati Șchiopu, formatoare (Biblioteca „Adam Mickiewicz”); Serviciul „EtnoBiblioteca”, meșter popular Olesea Enachi (Biblioteca Centrală); Serviciul „Жёлтый чайник”, Margarita Șcelcicova, formatoare (Biblioteca „M. Lomonosov”); Serviciul „Școala supraviețuirii cu succes”, Igor Fonnari, formator (Biblioteca „Ștefan cel Mare”); Serviciul „Viitoarea mea carieră”, Stela Tymofti, formatoare (Biblioteca „Târgu Mureș”); Serviciul „Povestea de Șabat” Ecaterina Luchianet, formatoare (Biblioteca „Ițic Mangher”); Serviciul „Micii antreprenori”, Tatiana Donțu, Svetlana Rotaru, formatoare (Biblioteca „Transilvania”); Serviciul „Știința pe înțelesul puștilor”, Ludmila Odobescu Bujor, formatoare (Biblioteca „Maria Drăgan”).

de schimbare: *Maratonul utilizatorilor*, *Campania #1Lib1Ref*, *Hackathonul Hack4BM*, *Târgul serviciilor*, *Taraba serviciilor*, *Vocea utilizatorilor* etc.

Consolidarea unui sistem de dezvoltare profesională a bibliotecarilor în cadrul unei instituții are nevoie de conexiuni, de exemple și bune practici care pot să inspire. Este vorba, în primul rând, despre vizite de documentare la bibliotecile din România (Biblioteca Metropolitană București, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov), despre participarea la conferințele organizate de asociațiile profesionale din România (Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR), Asociația Bibliotecarilor din România, Asociația Progres, Asociația Comunitățile Viitorului etc.), dar și din alte țări (Ucraina, Polonia). Formatorii noștri au participat la ateliere și sesiuni de formare oferite de organizații nonguvernamentale în Germania, Croația și Bulgaria. Recent, formatorii BM au participat la lucrările Școlii de Vară ASTRA, organizate de Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu.

Evaluarea constantă a activităților de formare profesională continuă este esențială pentru asigurarea calității și relevanței serviciilor oferite de bibliotecă personalului profesional angajat la BM „B.P. Hasdeu”. Prin intermediul evaluării, putem identifica și corecta lacunele, să ne adaptăm rapid la schimbările din domeniu și să ne asigurăm că bibliotecarii noștri sunt echipați cu cele mai recente cunoștințe și abilități. În ultimii 3 ani, evaluările necesităților de formare susținute de CC oferă oportunitatea de a măsura impactul direct al programelor de formare asupra performanțelor individuale și colective ale echipei. Aceasta permite identificarea punctelor forte, care pot fi consolidate, și a domeniilor care necesită îmbunătățiri suplimentare. Prin monitorizarea rezultatelor, putem adapta programele de formare pentru a răspunde mai bine nevoilor specifice ale bibliotecarilor și ale comunității în general.

Când colaborarea în echipă devine baza oricărei inițiative, este cu adevărat uimitor să vedem ce impact are aceasta asupra rezultatelor noastre. Echipa BM este mereu deschisă spre colaborări. Prin parteneriatele consolidate pe parcursul anilor, CC a reușit să-și extindă oferta, să devină mai atractiv, mai inovativ. Mizăm în continuare pe colaborare cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, cu centrele naționale de formare profesională din cadrul

Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, cu Departamentul Comunicare și Teoria Informării din cadrul

Universității de Stat din Moldova, cu centrele regionale de formare (Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri”, Telenești; Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți; Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici”, Orhei; Biblioteca Publică Raională „Andrei Ciurunga”, Cahul; Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu”, Căușeni; Biblioteca Publică Ceadâr-Lunga), cu bibliotecile

din instituțiile de învățământ cu statut de centru biblioteconomic, cu asociații din România și cu organizațiile nonguvernamentale care ne susțin și înțeleg rolul formării continue pentru bibliotecari.

Desigur, ne dorim să excelăm, să diversificăm oferta de instruire conform necesităților și tendințelor de dezvoltare a bibliotecilor publice, să extindem colaborarea cu alte centre de formare continuă, să fortificăm echipa de formatori și să promovăm mai intens formarea profesională pentru bibliotecari.

Credem în ceea ce facem și credem că după cei 10 ani de existență a Campusului competențelor putem menține ceea ce Programul Novateca și-a dorit să lase drept testament: facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante prin intermediul formării continue a bibliotecarilor.

Credem în ceea ce facem și credem că după cei 10 ani de existență a Campusului competențelor putem menține ceea ce Programul Novateca și-a dorit să lase drept testament: facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante prin intermediul formării continue a bibliotecarilor.

Referințe bibliografice

1. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteca interactivă: 111 forme și metode de animație*. Ed. coord. de M. HARJEVSCHI. Chișinău: S.n., 2021. 321 p. ISBN 978-9975-3451-3-2.
2. *Raportul anual al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 2023*. Online. Disponibil: https://hapes.hasdeu.md/bitstream/handle/123456789/496/RAPORT%20BM%202023_compressed.pdf?sequence=1&isAllowed=y [citat 28.03.2024].